

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Boeken (en zo)

Geweldloos verzet in gezinnen – Een nieuwe benadering van gewelddadig en zelfdestructief gedrag van kinderen en adolescenten. Tweede, herziene druk.

Omer, H. & Wiebenga, E. (2015).
Houten: Bohn Stafleu van Loghum. 174 pp.
€42,95. ISBN 9789036909481.

Geweldloos verzet – Handleiding voor ouders

Omer, H. & Wiebenga, E. (2015).
Houten: Bohn Stafleu van Loghum. 58 pp.
€15,95. ISBN 9789036810180.

Waakzame zorg – Hoe je als ouders je kinderen houvast kunt bieden als dat nodig is

Omer, H. (2015).
Amsterdam: Hogrefe Uitgevers. 214 pp.
€24,50. ISBN 9789492297020.

Beatrijs Lens-van den Berg

In 2015 kwamen zowel de tweede herziene druk van *Geweldloos verzet in gezinnen* als het boek *Waakzame zorg* uit. Elders in dit nummer leest u over de studiedag 'Verbindend gezag', en wij vonden het passend om hierbij alsnog een signalement van deze twee boeken te plaatsen.

Geweldloos verzet in gezinnen biedt een helder beschreven methodiek om gewelddadig en zelfdestructief gedrag van kinderen en adolescenten te doorbreken. Deze tweede druk is met recht een herziene druk. Er zijn forse inhoudelijke aanpassingen gedaan op basis van wetenschappelijk onderzoek en de klinische praktijk. In de

opbouw van hoofdstukken zijn enkele wijzingen aangebracht, maar wat het meest opvalt zijn de aanpassingen in de toonzetting.

Het boek biedt behandelaren een goede theoretische en praktische onderlegger om ouders behandeling te bieden gericht op het doorbreken van de negatieve processen in hun gezin. In de verschillende hoofdstukken wordt allereerst uitleg gegeven over de methode en over escalatieprocessen. Daarna volgt de handleiding voor ouders, en vervolgens zijn er hoofdstukken gewijd aan specifieke onderwerpen zoals geweld tussen broers en zussen. Deze zijn stuk voor stuk relevant en helpen behandelaren om ingevoerd te raken in de ethiek en de praktische uitwerking van deze methode.

In de inleiding staat: 'Geweldloos verzet dankt zijn kracht vooral aan het vermogen om een brug te slaan tussen het stellen van grenzen en het tonen van begrip voor de ander (...)' (p. XIII). Oftewel de noodzaak grenzen te stellen aan (ontoelaatbaar) gedrag en aanwezig te zijn in het leven van je kind, niet los te laten en contact te maken. Hierin klinkt meteen helder het hechtingsgerichte perspectief door dat in de eerste druk nog niet zo duidelijk verweven was met de methodiek. In hoofdstuk drie, de handleiding voor ouders, is dit nog meer geëxpliciteerd met de toevoeging over 'waakzame zorg'. De noodzaak aanwezig te zijn in het leven van je kind, zo dichtbij als nodig en meer op afstand als dat kan. Waakzame zorg wordt helder en normaliserend beschreven en klinkt in het hele boek tussen de regels door. Ouders krijgen een duidelijke uitleg over escalatie-

Geweldloos verzet in gezinnen – Geweldloos verzet – Waakzame zorg

processen en een handreiking voor hoe ze, ook als ze van mening of opvoedingsstijl verschillen, met behulp van geweldloos verzet weer kunnen gaan samenwerken. 'Door geweldloos verzet te hanteren kan de ouder die een "harde" aanpak voorstaat grenzen stellen zonder in een spiraal van escalatie te belanden en kan de ouder die zich meer thuis voelt bij een "zachte" aanpak verbindend zijn zonder toe te geven' (p. XIV).

In plaats van te spreken over het maken van verzoeningsgebaren wordt nu een helder onderscheid gemaakt tussen relatiegebaren – het maken van positief contact met je kind ondanks alle problemen die er zijn – en herstelgebaren – ouders en kind moeten beiden verantwoordelijkheid (leren) nemen voor hun aandeel in de escalaties. Dit wordt gelardeerd met de volgende mooie uitspraak van Confusius: 'Wie een fout gemaakt heeft en die niet rechtzet, begaat een tweede fout' (p.26).

Nog meer dan in de eerste druk ligt er nadruk op de noodzaak om als ouders je eigen emoties te reguleren. Dit wordt geïllustreerd met tot de verbeelding sprekende voorbeelden waarbij de toon valide-rend is naar ouders. Deze tweede druk zal meer herkenning oproepen bij ouders, vanwege de toonzetting maar ook omdat er een aantal 'mildere' interventies zijn toegevoegd. Daarmee wordt duidelijk dat je kunt opschalen naar gelang het probleemgedrag van je kind.

Hoofdstuk drie van deze herziene druk is nu ook als een los boekje uitgekomen: *Geweldloos verzet – Handleiding voor ouders*. Het is aangevuld met een handleiding voor gezinnen met kinderen en/of ouders met een verstandelijke beperking. Voor ouders biedt de handleiding een heldere uitleg over de processen waarin zij en hun kind terecht zijn gekomen en wat zij kunnen doen om deze interactie te doorbreken.

Voor het toepassen van geweldloos verzet is het echter niet genoeg alleen deze handleiding te lezen en dan aan de slag te gaan. Daarvoor zitten de patronen in deze gezinnen vaak te vast. De ervaring leert dat bijvoorbeeld het doorbreken van geheimhouding door het bespreekbaar gaan maken van de problemen met het sociale netwerk en het leren reguleren van de eigen emoties door ouders al doelen op zich zijn.

In 2015 verscheen eveneens *Waakzame zorg – Hoe je als ouders je kind houvast kunt bieden als dat nodig is*. Deze twee boeken zijn een naadloze aanvulling op elkaar. Waakzame zorg kan gezien worden als een (ethisch-morele) visie op pedagogiek. Het boek helpt ouders om aanwezig te blijven in het leven van hun kind en een houvast te zijn tijdens de adolescentiefase. Deze woelige fase is voor veel ouders ook onder 'normale' omstandigheden al best ingewikkeld.

Omer legt helder uit waarom ouders juist in deze fase aanwezig moeten zijn. Hij doet dat onder meer aan de hand van het beeld van de ankerfunctie die ouders hebben voor hun kind. Zorgzaamheid en aanwezigheid zijn noodzakelijk omdat je het kind niet onder controle kunt houden. Hij beschrijft concreet drie oplopende niveaus van waakzame zorg, in te zetten al naar gelang de mate waarin het kind zelfstandigheid aan kan.

Met toe de verbeelding sprekende voorbeelden van alledaagse gezinssituaties krijgen ouders handvatten hoe aanwezig te zijn, contact te houden en grenzen te stellen. Daardoorheen worden elementen van geweldloos verzet gevlochten, maar nu steeds vanuit een 'normale' opvoedsituatie. Thema's zoals tegenstand van je kind als je meer aanwezig wilt zijn in zijn leven, leugens en het weerstand bieden aan de

Geweldloos verzet in gezinnen – Geweldloos verzet – Waakzame zorg

wereld vol verleidingen, worden goed uitgediept. *Waakzame zorg* leest vlot en biedt ouders een heldere leidraad. Het geeft ook behandelaren veel taal om met ouders te spreken over het aanwezig zijn in het leven van hun kinderen. Lezen dus!

Relaties, hoe doe je dat? Versterk je relatie met inzichten uit EFT

Karin Wagenaar (2016).

Culemborg: Van Duuren Psychologie.
176 pp. € 22,50. ISBN 9789 0 896 53093.

Isolde Roose

Relaties, hoe doe je dat? Zo eenvoudig en rechttoe rechtaan als deze vraag op de voorflap prijkt, zo toegankelijk en klaar formuleert auteur Karin Wagenaar in haar boek een antwoord. 'Versterk je relatie met inzichten uit EFT', luidt de ondertitel. Het boek baseert zich inderdaad op recente wetenschappelijke ontwikkelingen uit de *emotionally focused (couples) therapy* om vandaaruit inzichten aan te reiken over hoe volwassenen relaties aangaan en kunnen bestendigen en versterken.

Karin Wagenaar kan zo'n beetje als de grondlegger van de koppelvariant van eft in Nederland worden beschouwd. De ICEEFT, de vereniging opgericht en geleid door Sue Johnson, erkent haar als gecertificeerd eft-therapeut, -trainer en -supervisor en ze is er ook bestuurslid. Ik leerde haar kennen tijdens de allereerste *externship* en *core skills training* voor eft-koppeltherapie in Vlaanderen, waar ik al snel een bijzondere affiniteit voelde met haar ongekunstelde, zorgvuldig afgestemde en niettemin directe stijl. Diezelfde stijl weet mij ook doorheen het boek te bekoren.

Beatrijs Lens-van den Berg is gz-psycholoog en systeemtherapeut bij Molemann Mental Health in Huis ter Heide. Email: beatrijs.lens@molemann.nl.

In een voorwoord prijst Sue Johnson haar eigen model aan en laat ze zich lovend uit over Wagenaar. Vervolgens benadrukt Wagenaar in een woord vooraf de groeigedachte die als leidraad doorheen haar boek geweven is. Ook als je nooit riemen gekregen hebt om mee te roeien in relaties en je beeld over een gezonde relatie danig vertekend is, kan je evolueren in de manier waarop je met relaties omgaat. Wagenaar hoopt dit groeiproces een duwtje in de rug te geven door te 'verhelderen wat je zelf kunt doen om een goede relatie te krijgen en houden' (p.12). Ze bouwt haar hele verdere betoog op rond het concept hechtingsstijl en kadert dit binnen het eft-model, dat net door die focus op het hechtingsperspectief een nieuwe dimensie geeft aan relatietherapie. Opvallend is het eenvoudige taalgebruik dat Wagenaar hanteert en haar gave om op een bevattelijke manier behoorlijk complexe materie verteerbaar te maken voor het grote publiek: 'Je hechtingsstijl is de bril waardoor je naar de wereld hebt leren kijken' (p.11).

In het eerste hoofdstuk gebruikt Wagenaar een logische en stapsgewijze opbouw om het ontstaan van gehechtheid en het verband met emoties uit de doeken te doen. Daarbij zoomt ze achtereenvolgens in op de verschillende factoren die invloed hebben op de ontwikkeling van een hechtingsstijl, zoals de rugzak van de ouders, genetische eigenschappen en het samen-